

LENGYELNÉ KURUCZ KATALIN

Aquincum Baráti Kör

Az Aquincum Baráti Kör 1990-ben alakult meg, mint az Aquincumi Múzeum múzeumbaráti köre. Azóta egyesületi formában működik. Létrejöttét külső és belső tényezők egyaránt segítették. A rendszerváltás utáni időszakban megélenkülő civil mozgalom újjászületése ösztönzőleg hatott az egyesület alakulására. A külső igény a látogatók részéről jövő növekvő érdeklődés volt az intézmény munkája, kutatásai iránt. A másik, belső kezdeményezés anyagi eredetű. Ezzel a múzeum központi költségvetésétől független, könnyebben mobilizálható anyagi bázis megteremtése volt a cél. Ez a törekvés összefüggésben állt azzal, hogy az Aquincumi Múzeum nem önálló intézmény, a Budapesti Történeti Múzeum Ókortörténeti Osztályaként működik, így anyagilag sem független. A kör megalakulásához szükség volt arra a befogadó környezetre is, mely az Aquincumi Múzeumban megerősödő szervezett közönségkapcsolati és múzeumpedagógiai tevékenységet jellemezte.

Az Aquincum Baráti Kör alapszabálya tartalmazza az egyesület célkitűzéseit. Ennek alapján az egyesület feladatai, hogy szervezetbe tömörítse az antik kultúra iránt érdeklődőket; lehetőséget teremtsen az e korszakba tartozó történeti, művészeti, és sport bemutatók előadására; kapcsolatot építsen ki a bel- és külföldi hagyományörző csoportokkal; vállalkozásokkal biztosítsa a kör működéséhez szükséges feltételeket, és anyagilag támogassa az Aquincumi Múzeumot szakmai feladatainak végzésében, kiállításai és romkonzerválási munkáiban, kiadványok létrehozásában.

A kör működését a képviselő fogja össze. Tevékenységét a tagság és a közgyűlés szabályozza. 2007-től két tiszteletbeli taggal is rendelkezik

Padányi Mónika (Róma: Collegium Hungaricum) és Tóth J. Attila régész (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal) személyében.

Az egyesület 1992-ben alapította meg a Pro Aquincum Alapítványt azal a céllal, hogy az Aquincumi Múzeum másik fontos alaptevékenységét, a tudományos tevékenységet támogassa. Alapító okirata értelmében az alapítvány a múzeum kutatási és a régészeti örökség védelmével kapcsolatos munkájába kapcsolódik be elsősorban.

Ezzel megteremtődött annak a lehetősége, hogy a tudományos tevékenység támogatását az alapítvány, míg a tudományos ismeretterjesztő tevékenységet, az egyesület vállalja föl. Az egyesület és az alapítvány munkája szervesen épül be a Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi Múzeuma alaptevékenységeibe, így annak messzemenő érdeke, hogy a kör sikeresen működjön.

A modern muzeológia nagy hangsúlyt fektet a közönség felé történő nyitásra, a komfortérzet, a barátságos környezet megteremtésére az intézményekben. A nyitottság és a barátságosság fontos alapelve az egyesületnek, hiszen működése azon az érdeklődésen alapul, amelyet a külsős tagok jelenléte biztosít.

Az antik hagyományok felelevenítése és az antik kultúra terjesztése mellett az egyesület elsők között vállalta fel Magyarországon, hogy támogatja a kísérleti régészeti bemutatókat. Ennek kapcsán nyújt információkat az érdeklődőknek, kapcsolatot teremt a területet kutató szakemberekkel és amennyiben lehetséges, rendezvényein lehetőséget biztosít azok bemutatására. Ennek első megnyilvánulása volt az 1991. évi „Limesjárás”. Ettől az időponttól datálhatjuk kapcsolatunkat a Carnuntum Baráti Körrel.¹

A Limesjárás igazi kísérleti régészeti attrakció volt. A csapat II. századi legiós menetfelszerelésben tette meg a pannóniai limes egy szakaszát Alsó-Pannónia fővárosától, Aquincumtól, a másik pannóniai fővárosig, Carnuntumig.

Az antik kultúra népszerűsítésére szervezi a baráti kör a római hagyományokat fölelevenítő programjait. Megalakulásától minden évben megrendezi Aquincumban a tavaszünnepet, a Floraliát. Flóra ünnepe, a Floralia (ludi Florales), a rómaiak egyik legnagyobb, évenként meg-

¹ Carnuntum Felső Pannónia fővárosa, mai nevén Bad Deutsch-Altenburg (Ausztria). Az itt megalakult Carnuntum Baráti Kör a város múzeumának egyesülete.

rendezett ünnepe. Flora a római mitológiában a virágok, a virágzás istennője. Ezek mellett a tavasz, a termés és a termékenység – a nők anyai reményeinek patrónája is volt. Tiszteletére több napos kicsapongó mulatozással kísért ünnepet rendeztek birodalom szerte.

Az antik hagyományok felelevenítését szolgálták a Szent Flórián – a tűzoltók védőszentjeként ismert római katona – tiszteletére szervezett Flórián napi megemlékezések, a Dionüszia, a Liberalia, a Borszínház, a szüret, a bor, a mámor isteneinek szentelt ünnepek is.

A kör legújabb kezdeményezései között szerepel a Római mozaikműhely- Fabrica musivaria, a Nimfa ünnep, és a Saturnalia programja. A Nimfa ünnep a természet szépségeit megtestésítő római isteneknek, a nimfáknak, tiszteletére az óbudai Római Strandon, az egykori szent ligetben szerveződött program.

A Római mozaikműhely – Fabrica musivaria résztvevői megismerhették a római kor legszebb és legtartósabb épületdekorációit, a mozaikokat és a falfestményeket a Kr. u. II. században az aquincumi katonavárosban épült Hercules villa korhű környezetében. A résztvevők élményszerűen szerezhettek ismereteket a tananyagba is jól beilleszkedő és azt kiegészítő történelmi, honismereti és művészettörténeti foglalkozásokon.

Saturnusnak, az idő ősi urának vidám ünnepét 2008-tól indítja útjára először a múzeum közösen az egyesülettel. A modern karácsony őseit, az antik hagyományok felelevenítésével, antik stílusú ajándékok vásárával és készítésével, a téli napjé egyenlőség, a Mithrasz kultusz elemeinek megelevenítésével ünneplik a Saturnalia résztvevői.

A kör a civil kapcsolatok építése terén több éves múltra tekinthet vissza. Feladata, hogy kapcsolatot teremtsen más civil, szervezetekkel, hagyományőrző csoportokkal, melyeknek tevékenysége korban kapcsolódik a kör által preferált korszakkal. Ezek a kapcsolatok sokszor szakmai együttműködéssé fejlődnek.

Az egyesület megalakulásától feladatának tekinti a kapcsolatok fejlesztését más bel-és külföldi hagyományőrző csapatokkal. Ezek során építettünk ki szakmai kapcsolatot többek közt a Scarbantia Társasággal, a Carnuntum Baráti Körrel, az Aaleni Baráti Körrel, a S.A.G.A. hagyományőrző csoporttal, a Komáromi legióval, a XXII. Rapax, a Teutos tagjaival, a Familia Gladiatoriaival és a „Szarvas” törzssel is.

A baráti kör tevékenységében külön fejezetet képez a gyermekkorosztály számára szervezett programok sora. Ezek közé tartoznak a „Gyermeknap programok”, a nyári táborok és az egyéb szabadidős tevékenységek.

A kör által szervezett „Aquincumi gyermektábor” programjain generációk nőttek föl. A foglalkozásokon a résztvevők a régészettel, Budapest múltjával és Pannonia régészeti emlékeivel ismerkedhettek meg. Ásatásokon vehettek részt, sőt saját ásatásuk is volt az aquincumi romterületen.

Az elmúlt években a kör „Ókori Szünidődő” programjával csatlakozott a főváros nyári szabadidős programjához. Ennek során a gyerekek a múzeum romkertjében játékos formában ismerkedhetnek a múzeum gyűjteményével, a kelta, római, germán hagyományokkal, a múzeum éppen aktuális kiállításával.

A programok hitelességét növelő tárgy rekonstrukciók és műtárgymásolatok készítése kezdettől hozzátartozik az egyesület munkájához. Ennek keretében készülnek ruha rekonstrukciók, ékszerek; berendezési tárgyak (edények, tripus), katonai felszerelés eszközei (legios sisak, pajzs, kard, páncél, kő hajítógép), melyeket részben a kiállításokon, részben a rendezvények alkalmával használunk föl. Elkészítésükben sokat segített az adózók 1%-a.

A tudományos ismeretterjesztő kiadványok megjelentetése a kör szűkös anyagi helyzete ellenére már 1990-ben elkezdődött. Ennek kapcsán adott ki a kör a múzeumról és annak programjairól szóló leporellókat, az aquincumi polgárvárost bemutató vezetőt (Máry Erzsébet: Aquincum polgárvárosa) magyar-angol nyelven. Az intézmény közönségkapcsolati tevékenységét bemutató „Közönség és Kapcsolat” című folyóiratot 2000-ben indította útjára.

Tradícióit követve az Aquincum Baráti Kör a következő időszakban is szeretné folytatni a római kultúrát népszerűsítő rendezvényei sorát. Az olyan új, hagyományteremtő programként megvalósuló rendezvényeket, mint a Fabrica musivaria – római mozaikműhely és a Nimfa ünnep, egyre több kísérleti régészeti bemutatóval kívánja kiegészíteni.

Az egyesület folytatja tudományos-ismeretterjesztő kiadványainak megjelentetését is. Ezek közt szerepel a Közönség és Kapcsolat című folyóirat további számainak kiadása, az időszaki kiállításokhoz készülő

rövid, humoros illusztrációkkal színesített gyermekvezető lapok készítése, és a több nyelvű leprellők létrehozása a kiállításokhoz.

A programok hitelességét növelő tárgy rekonstrukciókat olyan új elemekkel kívánja bővíteni, melyeket valamennyi korosztály számára fel lehetne használni, a felnőtt korosztály (pl. nyugdíjas csoportok) számára szervezett múzeumi foglalkozásokon.

Az Aquincum Baráti Kör a jövőben a már ismertetett tevékenységét kívánja erősíteni, bővíteni, egyre nagyobb szerepet kapva Aquincum közművelődési életében. Az egyesület, mint civil szervezet, évek óta sikeresen pályázik, jelentős támogatásban részesül többek közt a helyi önkormányzattól.

Ahhoz azonban, hogy az Aquincumi Múzeum közművelődési tevékenységét nagyobb arányban tudja támogatni, nagyobb léptékű és biztosabb anyagi háttérre, a személyi feltételek változtatására lenne szükség. Az önkéntesek szervezésének egyik jelentős forrásai lehetnek a múzeumbaráti körök. Egyesületünk is több olyan érdeklődőt tart nyilván, akik szívesen vállalnának önkéntes munkát.

Remélhetőleg az Aquincum Baráti Kör és alapítványa a Pro Aquinco Alapítvány egyre nagyobb mértékben járul majd hozzá a Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi Múzeuma tudományos és közművelődési tevékenységéhez, idővel oly patinás szervezetekké válva, mint Budapest több nagy múzeumának hasonló szervezete. Az egyesület tevékenységéről az Aquincumi Múzeum honlapján (www.aquincum.hu) tájékozódhatnak.

Az Aquincumi Múzeum emblémája az 1894-ben, Orczy Gyula terve alapján átadott első múzeumépülettel (BTM Aquincumi Múzeum)